

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Roman Trzaskowski
SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.
przeciwko T. Ł.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 grudnia 2021 r.,
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 23 czerwca 2020 r.,
sygn. akt XVI C (...)

"Czy w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zażalenie na zarządzenie o zwrocie nieopłaconego wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia na podstawie art. 130² § 1 k.p.c. w zw. z art. 25b ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych rozpoznaje inny skład sądu pierwszej instancji czy sąd drugiej instancji?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2020 r. Sąd Rejonowy w W. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wskazane w sentencji. Wątpliwości dotyczą tego, jaki sąd rozpoznaje – po wejściu w życie ustawy z dnia 4

lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019r., poz. 1469, dalej: ustawa nowelizująca) – zażalenie na zarządzenie o zwrocie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji wobec jego nieopłacenia opłatą stałą.

Sąd Rejonowy wskazał, że przed wejściem w życie ustawy nowelizującej zarządzenie o zwrocie nieopłaconego wniosku o sporządzenie uzasadnienia, jako niezaskarżalne, nie wymagało uzasadnienia. Zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c. w poprzednim brzmieniu, zażalenie przysługiwało tylko na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego enumeratywnie wymienione w tym przepisie (np. na zwrot pozwu). Zarządzenie o zwrocie wniosku o sporządzenie uzasadnienia nie kończyło jednak postępowania w sprawie wobec ówczesnej możliwości złożenia apelacji wprost oraz nie było wymienione odrębnie w ówczesnym art. 394 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy zauważył, że obecny art. 394 § 1 k.p.c. reguluje dopuszczalność wniesienia zażalenia do sądu drugiej instancji i wskazuje, iż przysługuje ono na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego wyczerpująco wymienione w tym przepisie, m.in. na zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy oraz na zwrot pozwu. Z kolei art. 394^{1a} § 1 k.p.c. wskazuje dopuszczalność wniesienia zażalenia do innego składu sądu pierwszej instancji na postanowienia enumeratywnie wymienione w tym przepisie. Obecnie wniosek o sporządzenie uzasadnienia zarządzenia podlega opłacie w wysokości 100 zł (art. 25b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 755; dalej: u.k.s.c.). Art. 394 § 1 pkt 7 k.p.c. w poprzednim brzmieniu oraz obecny art. 394^{1a} pkt 7 k.p.c. dopuszczają wniesienie zażalenia na odmowę uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia, zaskarżone zarządzenie nie stanowi jednak odmowy sporządzenia uzasadnienia, lecz zwrot wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy zwrócić uwagę, że problem prawny przedstawiony w zagadnieniu już nie istnieje, bowiem dotyczy (o czym dalej) - tak jak w niniejszej sprawie - jedynie stanów

faktycznych, w których wniosek o uzasadnienie został wniesiony przez zawodowego pełnomocnika między dniem 21 sierpnia a 6 listopada 2019 r. Nie zachodzi zatem potrzeba podjęcia uchwały. Ujawnione wątpliwości interpretacyjne wymagają jednak wyjaśnienia.

W pierwszej kolejności wymaga wyjaśnienia, czy w przedmiotowej sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy nowelizującej czy przepisy obowiązujące w poprzednim stanie prawnym. Wątpliwość może wynikać stąd, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku złożono w dniu 10 października 2019r., zaskarżone zarządzenie zostało wydane w dniu 22 października 2019 r., a zażalenie wniesiono w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. 7 listopada 2019 r. Przepis art. 9 ust. 1 ustawy nowelizującej, zawierający normę intertemporalną, wyraźnie jednak uzależnia stosowanie nowych przepisów od chwili dokonania czynności procesowej. Przepisy dotychczasowe stosuje się jedynie do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych przed wejściem w życie ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 grudnia 2019 r., V CZ 90/19, z 27 maja 2020 r., III CZ 10/20, z 23 czerwca 2020 r., IV CZ 17/20, oraz z 10 marca 2021 r., I CZ 11/12, wszystkie niepubl., dostępne w internetowych publikatorach). Skoro zatem zażalenie zostało wniesione już w nowym stanie prawnym, ma on zastosowanie w niniejszej sprawie.

Przedstawione przez Sąd Okręgowy wątpliwości wynikają z nieprecyzyjnej regulacji zamieszczonej w ustawie nowelizującej. Ustawą tą dokonano bowiem również zmiany ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 4 pkt 14 ustawy nowelizującej, w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych dodano pkt 25 b ust. 1, w brzmieniu „opłatę stałą w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia albo doręczenia tego orzeczenia albo zarządzenia”. Ten przepis wszedł w życie wcześniej niż zasadnicza część ustawy nowelizacyjnej, bowiem już po 14 dniach od jej ogłoszenia, to jest 21 sierpnia 2019 r. (art. 17 pkt 1 w związku z art. 4 ustawy).

Oznacza to, że obowiązek uiszczenia opłaty od wniosku o uzasadnienie powstał wobec wniosków wniesionych – tak jak w niniejszej sprawie - po 20 sierpnia 2019 r., mimo że przepisy dotyczące procesowych skutków nieopłacenia wniosku, w tym art. 328 k.p.c. w nowym brzmieniu, weszły w życie dopiero z dniem 7 listopada 2021 r. Przepis art. 328 k.p.c. w brzmieniu przed dniem 7 listopada 2019 r. nie przewidywał sankcji w postaci odrzucenia nieopłaconego wniosku o doręczenie uzasadnienia, pomimo tego, że obowiązek uiszczenia stałej opłaty w wysokości 100 zł istniał już od dnia 21 sierpnia tego roku. Jedyną sankcję regulował art. 130² k.p.c., nakazujący automatyczny zwrot pisma procesowego w razie nieopłacenia go przez profesjonalnego pełnomocnika. Taką sankcję zastosowano w niniejszej sprawie.

Sąd Rejonowy, przedstawiając zagadnienie prawne, trafnie zwrócił uwagę, że w poprzednio obowiązującym stanie prawnym nie przysługiwało zażalenie na zarządzenie o zwrocie nieopłaconego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, bowiem nie było to orzeczenie kończące postępowanie w sprawie ani też orzeczenie wymienione odrębnie w art. 394 k.p.c. Obecnie, tj. od 7 listopada 2019 r., nie powinno być wątpliwości, że sankcją za nieopłacenie wniosku o uzasadnienie wniesionego po tym dniu nie jest zwrot pisma, ale jego odrzucenie i to po uprzednim wezwaniu przez przewodniczącego do uiszczenia opłaty.

Na postanowienie sądu, którego przedmiotem jest odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia, przysługuje zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji (art. 394^{1a} § 1 pkt 7). Nie budzi wątpliwości, że pojęcie odmowy uzasadnienia oraz doręczenia orzeczenia na tle art. 394^{1a} § 1 pkt 7 k.p.c. odnosi się także do odrzucenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Z uwagi na uzależnienie dopuszczalności apelacji od uprzedniego skutecznego zażądania uzasadnienia przez stronę, postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu wniosku o uzasadnienie wyroku jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, podlegającym zaskarżeniu dewolutywnemu na podstawie art. 394^{1b} k.p.c.

Poszukując w stanie prawnym obowiązującym od 7 listopada 2019 r., możliwej podstawy dopuszczalności zażalenia na zarządzenie o zwrocie wniosku o uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji w stanach faktycznych, jak w sprawie niniejszej, należy zwrócić się ku art. 394^{1a} § 1 pkt 7 k.p.c. jako najbardziej zbliżonemu do omawianej tu sytuacji. Wobec jednak wniesienia zażalenia w dniu 7 listopada 2019 r. przepisy o dopuszczalności zażalenia i o sądzie właściwym do jego stosowania mają zastosowanie w nowym brzmieniu, a nie w brzmieniu dotychczasowym.

Należy jednak podkreślić, że obowiązek uiszczenia opłaty od wniosku o uzasadnienie wniesionego po 20 sierpnia 2019 r. a przed 6 listopada 2019 r. nie oznacza, że wniosek ten może być traktowany jako element niezbędny dla zaskarżenia orzeczenia. Przepis art. 369 § 2 k.p.c. został uchylony dopiero z dniem 7 listopada 2019 r. Stanowił on, że jeżeli strona nie zgłosiła wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji, termin do wniesienia apelacji biegł od dnia, w którym upłynął termin do zgłoszenia takiego wniosku. Oznacza to, że w sprawach, w których wyrok sądu pierwszej instancji zapadł – jak w niniejszej sprawie - przed 7 listopada 2019 r., termin do wniesienia apelacji rozpoczął bieg według starych przepisów. Strona mogła zatem wnieść apelację według tych reguł nawet już po 7 listopada 2019 r., a przepis intertemporalny (art. 9 ust. 4 ustawy nowelizującej), nakazujący do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych od 7 listopada 2019 r. stosować przepisy nowe, nie może mieć zastosowania do kwestii obliczania terminów, które rozpoczęły bieg przed wejściem w życie tych przepisów.

Strona, która złożyła nieopłacony wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku po 20 sierpnia 2019 r. a przed 7 listopada 2019 r., po zwrocie wniosku na podstawie art. 130² k.p.c. mogła zatem opłacić wniosek w terminie tygodniowym na podstawie art. 130² § 2 k.p.c., albo wnieść apelację także przy uwzględnieniu art. 369 § 2 k.p.c.

Z powyższych rozważań wynika, że zarządzenie o zwrocie nieopłaconego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, wydane między 21 sierpnia 2019 r. a 6 listopada 2019 r. nie może być uznane za kończące postępowanie w sprawie. Wymaganie uzależnienia dopuszczalności apelacji od uprzedniego wniosku pojawiło się bowiem dopiero z dniem 7 listopada 2019 r. W stanie prawnym do dnia 6 listopada 2019 r. zatem takie zarządzenie nie zamykało drogi do wniesienia apelacji, ponieważ strona mogła wnieść apelację na podstawie uchylonego dopiero z dniem 7 listopada 2019 r. art. 369 § 2 k.p.c. Nie może więc znaleźć zastosowania norma kolizyjna, o której mowa w art. 394^{1b} k.p.c., a to oznacza, że zażalenie na takie postanowienie nie może być wniesione do sądu drugiej instancji.

Z tych względów orzeczono, jak w postanowieniu.